

3.8.2026

Sisäministeriö

Sisäministeriön lausuntopyyntö asiassa VN/34876/2025, 8.6.2026

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Sisäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä. Täydentävässä esityksessä lisättäisiin ensimmäisessä esityksessä poliisilakiin ehdotettuun uuteen 5 b lukuun ne rikostiedustelukeinot, joiden uhkaperusteisesta käytöstä säättäminen edellyttäisi perustuslain 10 §:n kotirauhan suojaa ja luottamuksellisen viestin suojaa koskevien lakivarausten muuttamista. Perustuslain 10 §:n muuttamista koskeva hallituksen esitys (HE 50/2026 vp) on eduskunnan käsiteltävänä.

Lisäksi poliisilain salaista tiedonhankintaa koskevaan 5 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset paikkatiedustelusta, osallistuvan tietolähteen käytöstä ja sijaintitiedon hankkimisesta. Teknistä kuuntelua koskeva toimivaltuus ehdotetaan koskemaan myös asuntoa. Vastaavat toimivaltuudet ehdotetaan lisättäväksi myös uhkaperusteista rikostiedustelua koskevaan 5 b lukuun. Lisäksi poliisilakiin ehdotetaan eräitä muita edellä mainittuihin muutoksiin liitännäisiä muutoksia. Esitys sisältää myös ehdotuksen pakkokeinolain muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että uhkaperusteisessa rikostiedustelussa olisi riittävät tiedonhankintaa koskevat toimivaltuudet, jotta ne mahdollistaisivat rikostorjunnallisesti tehokkaan tiedonhankinnan yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavasta järjestäytyneestä tai muusta vakavasta rikollisuudesta. Poliisilain 5 lukuun ehdotettavilla uusilla tiedonhankintatoimivaltuuksilla pyritään mahdollistamaan nykyistä laajempien salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö vakavien rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi.

Rikostiedustelulainsäädännön tarpeellisuus vakavan rikollisuuden torjunnassa

Valtiovarainministeriö on jo aikaisemmin lausunut tähän esitykseen liittyvästä ns. 1. vaiheen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja pitänyt sitä hallitusohjelman tavoitteiden mukaisena ja esityksessä ehdotettuja toimia rikostiedustelulainsäädännön kehittämiseksi tarpeellisina ja

kannatettavina. Tämän esitysluonnoksen keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että poliisin uhkaperusteisessa rikostiedustelussa olisi riittävät tiedonhankintaa koskevat toimivaltuudet, jotta ne mahdollistaisivat rikostorjunnallisesti tehokkaan tiedonhankinnan yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavasta järjestäytyneestä tai muusta vakavasta rikollisuudesta. Käytettävissä olevilla kattavilla tiedonhankintatoimivaltuuksilla pyrittäisiin saamaan varmempaa, laadukkaampaa ja kattavampaa rikostiedustelutietoa resurssitehokkaasti. Tämän voidaan katsoa olevan välttämätön edellytys uhkaperusteisen rikostiedustelun tavoitteena olevan vakavan rikollisuuden torjunnan onnistumiselle ja yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle.

Hallituksen esitystä eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi on tarkoitus täydentää siten, että mainitussa esityksessä ehdotetun uhkaperusteisen rikostiedustelun sääntelykehikkoon lisättäisiin sellaisia rikostiedustelukeinoja, joilla voidaan puuttua luottamuksellisen viestin suojaan tai valtiosääntöoikeudelliseen kotirauhan suojaan. Tällaisia tiedonhankintakeinoja ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, yhdistymistietojen hankkiminen, tekninen kuuntelu ja tekninen laitetarkkailu. Uhkaperusteisen rikostiedustelun keinovalikoimaan lisättäisiin myös kokonaan uudet sijaintitiedon hankkimista, paikkatiedustelua ja osallistuvan tietolähteen käyttöä koskeva toimivaltuudet, joita ehdotetaan lisättäväksi myös poliisilain 5 lukuun rikoksen estämiseksi ja paljastamiseksi. Poliisilain 5 lukuun ehdotettavilla uusilla tiedonhankintatoimivaltuuksilla pyritään mahdollistamaan nykyistä laajempien salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö vakavien rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi. Muutosten tavoitteena on parantaa poliisin rikostorjuntakyvykkyyttä samalla ottaen kuitenkin huomioon tiedonhankintakeinojen kohteena olevien perusoikeuksien turvaaminen asianmukaisella tavalla.

Valtiovarainministeriö pitää myös tämän niin sanotun 2. vaiheen esityksen täydentäviä säännöksiä sellaisten rikostiedustelukeinojen lisäämisestä poliisin rikostiedustelun sääntelykokonaisuuteen, joilla voidaan puuttua luottamuksellisen viestin suojaan tai valtiosääntöoikeudelliseen kotirauhan suojaan kannatettavina ja hyvin perusteltuina nykyisessä alati haastavammaksi muuttuvassa esitutkintaviranomaisten rikostorjunnan toimintaympäristössä. Valtiovarainministeriö kannattaa samoin perustein myös poliisilain 5 lukuun ja pakkokeinolakiin esityksessä ehdotettuja muutoksia.

Tähän poliisia koskevan rikostiedustelulainsäädännön kehittämishankkeeseen liittyen valtiovarainministeriö toteaa, että ministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi Tullin rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi. Esitys on parhaillaan lausuntokierroksella, joka päättyy 17.8. Valtiovarainministeriössä on käynnistetty myös Tullin rikostiedustelulainsäädännön 2. vaiheen valmistelu, jossa poliisia vastaavasti myös Tullille tullaan esittämään Tullin rikostorjunnan tehtäviin ja toimivaltuuksiin soveltuvien osin sellaisia rikostiedustelukeinoja, joilla voidaan puuttua luottamuksellisen viestin tai kotirauhan suojaan. Edelleen Tullille on tarkoitus esittää poliisia vastaavasti muitakin uusia tiedonhankintatoimivaltuuksia, joilla pyritään mahdollistamaan Tullin nykyistä laajempien salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö vakavien rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan tuomioistuimen työmäärän arvioidaan kasvavan noin yhdellä tai, tulkinnasta riippuen, kahdella henkilötyövuodella. Muutoin esityksellä ei ole arvioitu olevan merkittäviä kustannuksia.

Valtiovarainministeriö katsoo, että nykyisessä heikossa julkisen talouden näkymässä toiminnan kehittämisestä ja uudistuvasta lainsäädännöstä aiheutuvat menot tulisi pyrkiä järjestämään käytössä olevalla kehysrahoituksella. Myös hallituksen linjauksen mukaisesti lainsäädännöstä aiheutuvat uudet tehtävät tulee lähtökohtaisesti kattaa nykyisin resurssein, tarvittaessa uudelleenkohdentamalla olemassa olevaa kehysrahoitusta. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä tulisi todeta, että lainsäädännön toimeenpano rahoitetaan myönnetyn rahoituksen puitteissa ja että tulevasta määräraharesurssoinnista päätetään normaalin tapaan osana talousarvio- tai JTS-valmistelua. Koska hallituksen esityksen sisältämien uusien toimivaltuuksien arvioidaan edellyttävän lisähenkilöstöresursseja, tulisi HE käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa asioiden käsittelystä annetun valtioneuvoston määräyksen (4.9.2025) kohdan 2.2.6 nojalla.

Vaikutukset tiedonhallintaan ja tiedonhallinnan kustannuksiin

Valtiovarainministeriö on 1. vaiheen luonnoksesta hallituksen esitykseksi antamassaan lausunnossa nostanut esille tiedonhallintaan ja tietojärjestelmiin liittyviä kysymyksiä ja todennut muun muassa, että esityksestä ei käy ilmi, minkä tasoiset muutokset ehdotetusta sääntelystä aiheutuvat jo käytössä oleviin tietojärjestelmiin ja onko niiden vaikutukset tiedonhallintaan arvioitu. Lisäksi valtiovarainministeriö on aikaisemmassa lausunnossaan tuonut esille tekoälyn käyttöön liittyviä näkökulmia.

Valtiovarainministeriö viittaa jo 1. vaiheesta antamaansa lausuntoon, mutta toteaa lisäksi, että täydentävän hallituksen esityksen voidaan olettaa lisäävän olennaisesti tiedonhallintalain mukaisten vaikutusten arvioinnin vaativuutta. Täydentävät tiedonhankintakeinot kohdistuvat entistä laajemmin henkilöiden yksityiselämän suojaan ja niiden voidaan arvioida tuottavan määrällisesti ja sisällöllisesti arkaluontoisuudeltaan merkittävästi kattavampia tietoineistoja.

Esityksen vaikutusarvioinnissa olisi syytä tarkastella aiempaa laajemmin muun muassa uusien ja yhdisteltävien tietovarantojen muodostumista (esimerkiksi viestintä- ja sijaintitiedot sekä paikkatiedustelussa hankittu aineisto) sekä tietojen elinkaaren hallintaa (kerääminen, säilytys, hävittäminen). Tietoineistojen määrän ja sisällön luonteen takia tietoturvallisuuden (esimerkiksi käyttöoikeudet ja käytön valvonta) merkitys korostuu entisestään. Integraatioiden lisääntyessä myös tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen eri viranomaisten välillä ja kansainvälisessä tiedonvaihdoissa tulisi kiinnittää huomiota. Uuden kehittämisen lisäksi voidaan esityksen perusteella arvioida tarve olemassa olevien tietojärjestelmien merkittävälle laajentamiselle ja yhteensovittamiselle eri viranomaisten välillä (mm. tuomioistuinkytkennät ja julkisen asiamiehen prosessit).

Mainitut kehittämistarpeet vaikuttavat suoraan kustannuksiin, jotka kohdistuvat sekä tietojärjestelmien kehittämiseen että niiden ylläpitämiseen. Nämä kustannukset ovat

todennäköisesti selvästi suuremmat kuin alkuperäisessä, suppeampiin keinoihin rajautuneessa esityksessä. Täydentävässä esityksessä tunnistetaan, että tietojärjestelmävaikutukset ja niihin liittyvät kustannukset kasvavat merkittävästi, mutta arviointi jää pääosin yleiselle tasolle osana viranomaisvaikutuksia. Täydentävän esityksen jatkovalmistelussa olisi syytä arvioida ICT-kustannuksia keino- tai tietojärjestelmäkohtaisesti, jotta muutoksen laajuus huomioiden esityksen todelliset investointi- ja elinkaarikustannukset tulevat konkreettisesti sekä riittävän yksityiskohtaisella tasolla esitettyä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Terhi Järvikare

VN/34876/2025-VM-37

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: